

نسخه آسمانی برای خشکسالی

در روزگار خشک سالی و بحران های بی پای طبیعی، شاید لازم باشد نگاهمان را از آسمان ابرها به آسمان ایمان برگردانیم. قرآن کریم در سخنان حضرت نوح^(ع) پیوندی عمیق میان «استغفار» و «بارش رحمت» را بیان می کند: «فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا... نوح^(ع) به قوم خود گفت: از پروردگارتان آمرزش بخواهید که او بسیار آمرزنده است، آسمان را بر شما پرباران می فرستد، شما را با مال و فرزند باری می کند و زمین را برایتان سرسبز می سازد.»

در این نگاه الهی، رحمت خدا تنها در آسمان باران خلاصه نمی شود، بلکه در آسمان دل ها نیز می بارد. جامعه ای که دل هایش آلوده به گناه و ظلم است، ناگزیر آسمانش هم بسته می شود. همان گونه که قرآن در جایی دیگر می فرماید: «اگر مردم ایمان آورده و پرهیزکار بودند، برکات آسمان و زمین را بر آنان می کردیم.» (اعراف: ۹۶)

استغفار، نه فقط سخنی بر زبان که بازگشت به پاکی است، آشتی با خدا، با زمین و با خویشتن. هرچه این بازگشت صادقانه تر باشد، جریان رحمت الهی در زندگی فردی و اجتماعی ما بیشتر می شود.

امروز که از بی بارانی و خشک سالی در رنج هستیم، شاید نسخه آسمانی حل این دردها را در همین آیه باید جست. همین الان، از خود شروع کنیم؛ از استغفار. شاید آن گاه آسمان نیز با ما آشتی کند و باران، نشانه رضایت پروردگار شود.

تحلیل روز

بارش امید در اوج ناامیدی



حجت الاسلام والمسلمین محمد الهی خراسانی
مدیرین ستاد روحانی حوزه علمیه خراسان

خشک سالی های بی درپی سال های اخیر، بار دیگر نگاه جامعه را متوجه یکی از بنیادی ترین آموزه های الهی کرده است: نسبت میان اسباب طبیعی و «اراده الهی». آیا باران فقط محصول جریان ابرها و چرخه آب است یا حقیقتی فراتر از این ظاهر دارد؟ آیه ۲۸ سوره «شوری»، پاسخی روشن به این پرسش می دهد: «وَهُوَ الَّذِي يُنْزِلُ الْغَيْثَ مِنْ تَبَعْدِ مَا قُتِلُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ، او کسی است که باران را پس از نومیذی مردم فرومی فرستد و رحمت خود را می گستراند، او سرپرستی ستوده است.» این آیه، نقطه شروع فقهی عمیق تر از بارش باران است؛ فقهی که هم اسباب طبیعی را می بیند و هم دست پنهان رحمت خدا را که همان اسباب را به حرکت درمی آورد.

پیوند اسباب طبیعی و اراده الهی

قرآن کریم بارها از باران سخن گفته، اما هرگز آن را یک پدیده صرفا طبیعی معرفی نکرده است. در نگاه و حیانی، خداوند جهان را از مسیر نظام اسباب اداره می کند. اما درعین حال «مسبب الاسباب» نیز هست؛ به همین دلیل، هم هشدارهای علمی درباره مصرف آب و مدیریت منابع، درست است و هم تأکید آیه بر نقش الهی. اگر باران گاه دیر می بارد، بخشی از آن نتیجه سوء مدیریت، تخریب محیط زیست و الگوی مصرف نادرست است و بخشی نیز به سنت های الهی بازمی گردد که بر رفتارهای اخلاقی و جمعی انسان هافعال می شود.

نقش رفتارهای انسانی در کاهش برکت

در قرآن، رابطه میان گناه اجتماعی و کاهش نعمت ها به روشنی بیان شده است. سوره «نوح» با صراحت می گوید: «از پروردگار خود آمرزش بخواهید که او بسیار آمرزنده است تا باران های پربرکت بر شما فروبفرستد، اموال و فرزندانتان را افزون کند و باغ ها و نهرها بر شما بگشاید.» این آیات نشان می دهد که کاستی های معنوی، ظلم، تبعیض، بی عدالتی و از دست رفتن هم بستگی اجتماعی، بر جریان رزق تأثیر می گذارد. جامعه ای که حرمت ها در آن شکسته و ارزش های اخلاقی تضعیف می شود، صرف نظر از پیشرفت های فنی، در معرض کاهش برکت قرار می گیرد. توبه و بازگشت به مسیر الهی، تنها یک توصیه معنوی نیست؛ بخشی از فرایند بازگشت نعمت هاست.

پاسخ به یک شبهه تکراری

دربار بر این نگاه، همواره این سؤال مطرح می شود که اگر گناه سبب کاهش برکت است، پس چگونه برخی کشورهای غربی با وجود گسترش فساد اخلاقی، از بحران باران یا خشک سالی رنج نمی برند؟ پاسخ این است که نعمت و گرفتاری، فقط در «بارش باران» خلاصه نمی شود. قرآن می گوید: «و چه بسیار شهرها که در ناز و نعمت بودند و ما آن ها را هلاک کردیم، پس جایگاهشان پس از آنان، جز اندکی سکونت نداشت.» مشکلات جوامع تنها در کمبود باران یا آب نیست، بحران معنویت، تنهایی، فروپاشی ساختار خانواده، افسردگی گسترده، افزایش خودکشی و آمار زیاد آسیب های روانی نیز نوعی از «گرفتاری» و کاهش برکت است، هرچند ظاهر زندگی آن ها آباد به نظر برسد. بنابراین نمی توان صرفا بانه به آسمان و باران، درباره وضعیت یک جامعه قضاوت کرد؛ معیارهای الهی بسیار گسترده تر و پیچیده ترند.

خشک سالی امروز؛ امتحان، هشدار و فرصت

کشور ما درگیر خشک سالی است؛ واقعیتی که نیازمند مدیریت علمی، اصلاح الگوی مصرف، نجات آب های زیرزمینی و توجه جدی به محیط زیست است. اما درکنار این، نباید نقش معنویت را نادیده گرفت. آیه «وَهُوَ الَّذِي يُنْزِلُ الْغَيْثَ...» به ما یادآوری می کند که رحمت خدا همیشه جاری است؛ هرچند گاهی به سبب رفتارهای ما پرده ای بر آن افتاده باشد. این وضعیت می تواند هشدار باشد برای بازبینی اخلاقی، اجتماعی و حتی حکمرانی؛ فرصتی برای بازگشت به عدالت، صداقت و اصلاح رفتارهای جمعی. از این منظر، فقدان باران یک «علامت» است نه الزاماً نشانه خشم الهی، بلکه نشانه لزوم اصلاح مسیر جامعه ای که به سوی عدالت، انصاف، پاک دستی، احترام به طبیعت و پرهیز از اسراف حرکت کند. درحقیقت مسیر نزول رحمت را باز می کند.

باهمه سستی ها، جامعه ما از یک نعمت بزرگ برخوردار است؛ امید، امیدی که از ایمان، از تجربه های تاریخی و از وعده های الهی برخاسته است. تجربه نشان داده است هرگاه مردم، مدیران و نخبگان دست به دست داده و هم زمان با اصلاح رفتارها، دعا و توسل را نیز جدی گرفته اند، گشایش های بزرگی رخ داده است. خشک سالی امروز نیز می تواند مقدمه نزول رحمت فردا باشد؛ اگر هم تدبیر را جدی بگیریم و هم توسل را. باران تنها از آسمان نازل نمی شود؛ از دل های پاک، نیت های درست و رفتارهای صالح نیز برمی خیزد. باران، در منطق دین، نشانه ای از رحمت خداست؛ رحمتی که از مسیر اسباب طبیعی عبور می کند، اما در نهایت به اراده الهی وابسته است. خشک سالی تنها یک مسئله اقلیمی نیست؛ آینه ای است که رفتارهای فردی و اجتماعی ما را بازتاب می دهد. بازگشت به عدالت، پاکی، انصاف و اصلاح الگوی زندگی، همراه با دعا و توسل، راهی است مطمئن برای گشودن درهای رحمت. جامعه ای که چنین کند، دیر یا زود طعم «الغیث» را خواهد چشید؛ همان باران امید که پس از ناامیدی نازل می شود.

بررسی علل وابستگی حیات عالم به وجود مقدس امام زمان(عج)

باران تویی، به خاک من بزن

گزارش

آمنه مستقیم! این روزها که بحران آب بالاگرفته و کمبود شدید باران، همه حتی کودکان را دغدغه مند و هراسان کرده و چشم ها را نگران به آسمان دوخته است. از دل تهدید، فرصتی پیش آمده است تا درکنار طلب آب برای جسم خاکی خود و لب های تشنه زمین، یاد آب حیاتی بیفتیم که قرن هاست با کرده خویش از آن محروم شده ایم و عطش غیبتش، جان جهان را کویر کرده است. امام زمانی که از پس پرده غیبت هم هوایمان را دارد و به لطف و عنایت ایشان است که زمین و زمان روزی می خورند. در این مجال، دلیل ماندن کردن وجود نازنین امام عصر^(ع) به آب حیات را باهم مرور می کنیم.

به برکت او مردم روزی می خورند

بنا بر تصریح روایات، به برکت وجود مقدس امام هر عصر و زمان است که زمین و زمان، ثبات وادامه حیات می یابد. ابی العلاء می گوید: «به امام صادق^(ع) عرض کردم آیا زمین بدون امام می ماند؟ حضرت فرمودند: خیر.» و در نقل مشهور است که: «يُمْنِيهِ رُزْقُ الْوَرَى وَ يُؤْجِدُهُ ثَبَتَتِ الْأَرْضُ وَالسَّمَاءُ، از برکت وجود او (یعنی حجت و نماینده الهی) مردم روزی می خورند و به خاطر هستی و آسمان و زمین برپاست.» امام باقر^(ع) نیز می فرماید: «اگر لحظه ای امام از روی زمین برداشته شود، زمین متلاطم می شود و همراه اهلس، اضطراب پیدا می کند، آن چنان که رجا با اهلس، طوفانی و متلاطم می شود.» (اصول کافی، ج یک، ص ۱۷۹، ح ۱۱۲)

سرزمین دل با امام زنده می شود

وجود مبارک امام زمان^(عج) به عنوان انسان کامل در عصر و زمانه ما، مظهر اسم اعظم الهی و واجد تمام کمالات هستند؛ برای همین هم قرآن کریم، امام معصوم^(ع) را مایه تأمین حیات معنوی و سرچشمه آب زندگانی معرفی می کند: «اعْلَمُوا أَنَّ... يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا، (حدید، ۱۷)، خداوند زمین را پس از مردنش زنده می کند و زندگی مرهون آب است: «وَحَلَّلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ» (انبیاء، ۳۰) و امام معصوم که امروز همان وجود مقدس امام مهدی^(عج) هستند، همان چشمه زلالی است که سرزمین دل ها با ایشان زنده و آباد می شود.

نقش جامعه به امام، بسته است

موضوع زنده کردن زمین با آب حیات پس از مرگش، در روایات ائمه^(ع)، تأیید و تأکید شده است و برپایه آن روایات، خداوند زمین مرده را نیز با انسان کامل زنده می کند؛ همان طوری که آن را با آب، حیات می بخشد، باید توجه داشت گاهی جامعه، زمانی دل ها و هنگامی زمینه فرهنگی ملتی می میرد، آنجا که جهل و جهالت غلبه کند، فضای سیطره مرگ است که گاه با گفتن و نوشتن و هدایت های ظاهری دفع می شود، اما زمانی چنان عمیق و فراگیر است که باید دمی مسیحایی و نفسی قدسی، آن امت را زنده کند. او که امروز نفسش دم مسیحایی و وجودش، چشمه زلال زندگانی است، حضرت حجت بن الحسن^(ع) است.

«ماء معین» یعنی چه؟

«ماء معین» در لغت عربی، به معنای آب روان و جاری است. واژه «ماء» با صفت «معین» تئها یک بار در قرآن و در آیه ۳۶ سوره ملک آمده است، وقتی خداوند می فرماید: «قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ؛ بگو اگر صبح برخیزید و ببینید که آب سرزمین شما در عمق زمین فرورفته، پس چه کسی برای شما آب گوارا جاری خواهد کرد؟» برخی روایات در تفسیری باطنی از «ماء معین»، آن را اشاره ای به غیبت امام غائب می دانند.

روزی تو خواهی آمد

امام باقر^(ع) در تفسیر آیه ۳۶ سوره ملک می فرماید: «این آیه درباره امامی نازل شده است که به عدل الهی قیام می کند و می گوید: اگر امام شما پنهان شود و ندانید کجاست، چه کسی برای شما امامی می فرستد که اخبار آسمان ها و زمین و حلال و حرام خدا را برای شما شرح دهد؟» سپس فرمودند: «به خدا سوگند تاویل این آیه، نیامد و سرانجام خواهد آمد.» (کمال الدین، ج یک، ص ۳۲۵ - ۳۲۶) امام عصر^(ع) به نمایندگی و مظهریت حق، سبب احیای دل ها و زمین های مرده می شوند و وظیفه بشر، عرضه کردن زمین و زمینه دل خویش به حضور ایشان است تا در پرتو فیض معرفت و هدایتش، از سرچشمه حیات، بهره مند و احیا شود.

رحمتی که جان ها را سیراب می کند



حجت الاسلام والمسلمین محمد الهی خراسانی
مدیرین ستاد روحانی حوزه علمیه خراسان

و زمین های ما را سیراب کند و هم امام غایب^(عج) را برساند و جان های ما را سیراب کند. آغازین دعا با این فراز است که «اللَّهُمَّ اشْقِنَا الْغَيْثَ، وَ اشْقُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ بِعَيْتِكَ الْمُعْذِقِ» یا در میانه دعا می فرماید: «اللَّهُمَّ اشْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا» و در انتهای دعای می فرماید: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ ارْزُقْنَا مِنْ بَرَكَاتِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»

توجه داشته باشیم که با کاهش مصرف آب در این ایام، همچون ماه مبارک رمضان که انسان برخی سختی ها را می پذیرد و تحمل می کند تا باب رحمت الهی باز شود،

و زمین های ما را سیراب کردن آب، هم به دولت در نظم دادن به امور کمک می کند و این چنین اضطراب وجودمان را به باران رحمت الهی بیشتر نشان دهیم و نیز به هم وطنان دیگر کمک کنیم که با مصرف کمتر ما، آن ها از مصرف محروم نشوند.

این منش، وفاق و انسجام و اتحاد ملی را ایجاد می کند؛ همان طور که در بلاای طبیعی مثل زلزله و سیل یا دیگر حوادث، دل های مردم به هم نزدیک تر می شود و می توانند آن ابتلا را بهتر پشت سر بگذارند.

همان گونه که قرآن می فرماید: «وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا أَخْلَاهَا بِالْأَنْبَاءِ شُوِيم.

وَالضَّرَاءَ لَعَلَّهُمْ يَضُرُّعُونَ، و ما هیچ پیغمبری به هیچ شهر و دیاری نفرستادیم، مگر آنکه اهلس را به شداث و محن، مبتلا ساختیم تا به درگاه خدا تضرع و زاری کنند.» (اعراف: ۹۴)

پس دعا، با رعایت بهتر و دقت بیشتر در استفاده از آب و تضرع و توسل به درگاه الهی، برای نزول باران رحمت بر ما، این عادت را که موجب شده بود باران و رابطه آن را از جانب خدا نمی دیدیم، رفع و باعث مصرف محروم نشوند.

شود و بدانیم که هر قطره باران، ملکی از جانب خداست که آن قطره را تا رسیدن به مقصد همراهی می کند و همه این ها تحت تدبیر الهی است، منتها ممکن است بی توجهی ما، مانعی برای رسیدن به رحمت الهی شود، لذا با توجه بیشتر، از رحمت بیشتری از ناحیه باری تعالی بهره مند شویم.

درنگ